EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 20.5.2020
COM(2020) 381 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks

SISUKORD

1. VAJADUS MEETMETE JÄRELE 2
2. TARBIJATE, TOOTJATE, KLIIMA JA KESKKONNA SEISUKOHAST TOIMIVA TOIDUTARNEAHELA ÜLESEHITAMINE 4
   - 2.1. Kestliku toidutootmise tagamine 5
   - 2.2. Toiduga kindlustatuse tagamine 11
   - 2.3. Toiduainete töötlemise, hulgimüügi, jaemüügi, majutus- ja toitlustusteenuste kestlikkuse edendamine 12
   - 2.4. Kestlikult toodetud toidu tarbimise edendamine ning tervislikule ja kestlikule toitumisele ülemineku hõlbustamine 13
   - 2.5. Toidukao ja toidujäätmete tekke vähendamine 14
   - 2.6. Võitlus toidupettuse vastu toidutarneahelas 15
3. ÜLEMINEKU VÕIMALDAMINE 15
   - 3.1. Teadusuuringud, innovatsioon, tehnoloogia ja investeeringud 15
   - 3.2. Nõustamisteenused, andmete ja teadmiste jagamine ning oskused 16
4. ÜLEMAAILMSE ÜLEMINEKU EDENDAMINE 17
5. JÄRELDUSED 19

1. VAJADUS MEETMETE JÄRELE

Euroopa rohelises kokkuleppes on kirjeldatud, kuidas muuta Euroopa 2050. aastaks esimeseks kliimaneutraalseks maailmajaoks. Selles antakse ülevaade uuest, kestlikust ja kaasavast majanduskasvu strateegiast, mis hoogustab majandust, parandab inimeste tervist ja elukvaliteeti, hoiab loodust ja ei jäta kedagi kõrvale.

Strateegia „Talust taldrikule“ on rohelise kokkuleppe keskmes. Selles käsitletakse terviklikult kestlike toidusüsteemide teemat ja tunnistatakse lahutamatuid seoseid tervete inimeste, terve ühiskonna ja terve planeedi vahel. Strateegial on ka oluline koht komisjoni tegevuskavas ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks. Kõik inimesed ja ettevõtjad nii ELi kui ka muudes väärtusahelates peaksid saama kasu **õiglasest üleminekust**, eelkõige pärast COVID-19 pandeemiat ja majanduslangust. Kestliku toidusüsteemi poole liikumine võib tuua keskkonnaalast, tervisealast, sotsiaalset ja majanduslikku kasu ning tagada, et kriisist taastumine suunab meid kestlikule teele[1]. Taastumise ja ülemineku õnnestumiseks on oluline tagada kestlikud elatusvahendid esmatootjatele, kes on ikka veel sissetuleku osas maha jäänud[2].

COVID-19 pandeemia tõi esile, kui tähtis on **tugev ja vastupidav toidusüsteem**, mis toimib igas olukorras ja suudab tagada inimestele piisava taskukohaste toiduainete kättesaadavuse. See suurendas ka oluliselt meie teadlikkust tervise, ökosüsteemide, tarneahelate, tarbimisharjumuste ja planeedi võimaluste vahelistest seostest. On selge, et meil on vaja teha palju rohkem, et hoida ennast ja planeeti tervena. Praegune pandeemia on vaid üks näide. Järjest sagedasemad põuad, üleujutused, metsatulekahjud ja uued kahjurid tuletavad pidevalt meelde, et meie toidusüsteem on ohus ning peab muutuma kestlikumaks ja vastupidavamaks.

Strateegia „Talust taldrikule“ on uus terviklik lähenemisviis sellele, kuidas eurooplased peaksid **hindama** toidu kestlikkust. See annab võimaluse parandada elustiili, tervist ja keskkonda. Tervisliku ja kestliku toitumise valikut hõlbustava soodsa toidukeskkonna loomine toob kasu tarbijate tervisele ja elukvaliteedile ning vähendab tervisega seotud kulusid ühiskonnas. Inimesed pööravad üha rohkem tähelepanu keskkonna-, tervise-, sotsiaal- ja eetikaküsimustele[3] ning otsivad toidu puhul väärtust rohkem kui kunagi varem. Isegi kui ühiskond muutub üha linnastunumaks, tahetakse tunda end oma toidule lähemal. Soovitakse toitu, mis oleks värske, vähem töödeldud ja kestlikult toodetud. Samuti on praeguse kriisi käigus kasvanud huvi lühemate toidutarneahelate vastu. Tarbijatele tuleks anda võimalus valida kestlikult toodetud toitu ja kõik toidutarneahelas osalejad peaksid nägema seda oma vastutuse ja võimalusena.

Euroopa toit on juba praegu ohutu, küllaldase, täisväärtusliku ja kvaliteetse toidu ülemaailmne mõõdupuu. See tuleneb ELi aastatepikkusest inimeste, loomade ja taimede

---

1 Ülemaailmsel tasandil prognoositakse, et kestliku arengu eesmärkidega kooskõlas olevad toidu- ja põllumajandussüsteemid pakuvad maailma kasvavale elanikkonnale täisväärtuslikku ja taskukohast toitu, aitavad taastada elutähtsaid ökosüsteeme ning võivad 2030. aastaks luua üle 1,8 miljardi euro uut majanduslikku väärtust. Allikas: Ettevõtluse ja kestliku arengu komisjon (2017), *Better business, better world*.

2 Näiteks moodustab keskmise ELi põllumajandustootja sissetulek praegu ligikaudu poole kogu majandusvaldkonna keskmise töötaja sissetulekust. Allikas: ÜPP taustanäitaja C.26 põllumajanduse ettevõtlustulu kohta (https://agridata.ec.europa.eu/Qlik_Downloads/Jobs-Growth-sources.htm).

3 Eurooplased on väga teadlikud toiduohutuse teemadest. Kõige sagedamini on teatatud probleemidest seoses antibiootikumide, hormoonide ja steroididega lihas, pestitsiididega, keskkonna saasteainetega ja toidu lisaainetega. Allikas: Eurobaromeetri eriuuring (aprill 2019), *Food safety in the EU*.

tervise kaitseks tehtavast poliitikast ning meie põllumajandustootjate, kalurite ja vesiviljelustootjate jõupingutustest. Nüüd peaks Euroopa toidust saama ka üleilmne kestlikkuse mõõdupuu. Selle strateegia eesmärk on premeerida põllumajandustootjaid, kalureid ja teisi toidutarneahelas osalejaid, kes on juba läinud üle kestlikele tavadele, võimaldada üleminekut teistele ja luua nende ettevõtetele täiendavaid võimalusi. ELi põllumajandus on ainus suur süsteem maailmas, mis on vähendanud kasvuhoonegaaside heidet (20 % võrra alates 1990. aastast[4]). Kuid isegi ELis ei ole see areng toimunud otsesuunas ja kõigis liikmesriikides ühtlaselt. Lisaks sellele suurendavad toidu tootmine, töötlemine, jaemüük, pakendamine ja transport oluliselt õhu, pinnase ja vee reostust ja kasvuhoonegaaside heidet ning avaldavad tugevat mõju elurikkusele. Nii jäävad toidusüsteemid hoolimata sellest, et ELi üleminek kestlikele toidusüsteemidele on mitmes valdkonnas alanud, endiselt üheks peamiseks kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise põhjustajaks. Kiiresti on vaja **vähendada sõltuvust pestitsiididest ja antimikroobikumidest, vähendada liigset väetamist, suurendada mahepõllumajandust, parandada loomade heaolu** ja **pöörata ümber elurikkuse vähenemine**.

Kliimaseaduses[5] on sätestatud eesmärk luua 2050. aastaks kliimaneutraalne liit. Komisjon esitab 2020. aasta septembriks 2030. aasta kliimaeesmärkide kava, et suurendada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärki 50 % või 55 % võrreldes 1990. aastaga. Strateegiaga „Talust taldrikule“ on ette nähtud uus lähenemisviis, millega tagada põllumajanduse, kalanduse ja vesiviljeluse ning toiduainete väärtusahela asjakohane panus sellesse protsessi.

Üleminek kestlikele toidusüsteemidele on ühtlasi **erakordne majanduslik võimalus**. Inimeste ootused arenevad edasi ja põhjustavad toiduturul suuri muutusi. See on võimalus põllumajandustootjatele, kaluritele ja vesiviljelustootjatele, samuti toiduainete töötlejatele ja toitlustajatele. Nad saavad teha kestlikkusest oma kaubamärgi ja tagada ELi toidutarneahela tuleviku enne, kui konkurendid väljaspool ELi seda teevad. Üleminek kestlikkusele annab kõigile ELi toidutarneahelas osalejatele esimesena tegutseja eelise.

On selge, et üleminek ei toimu ilma inimeste **toitumisharjumuste muutumiseta**. ELis ei saa praegu 33 miljonit inimest[6] endale üle päeva lubada kvaliteetset toitu ning toiduabi on paljudes liikmesriikides teatava osa elanikkonna jaoks hädavajalik. Toiduga kindlustamatuse ja taskukohasuse probleem ähvardab majanduslanguse ajal kasvada, nii et on väga oluline võtta meetmeid tarbimisharjumuste muutmiseks ja toidu raiskamise vähendamiseks. Samal ajal kui 20 % toodetavast toidust **raisatakse**[7], suureneb ka **rasvumine**. Üle poole täiskasvanud elanikkonnast on praegu ülekaalulised,[8] mis põhjustab toitumisega seotud haiguste (sealhulgas eri liiki vähktõve) laialdast levikut ja sellega seotud suuri tervishoiukulusid. Üldiselt ei ole Euroopa **toitumine** kooskõlas

[4] 543,25 miljonilt gigatonnilt CO_2 ekvivalendilt 1990. aastal 438,99 miljonile gigatonnile 2017. aastal (Eurostat).

[5] Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimaseadus), COM(2020) 80 final, 2020/0036 (COD).

[6] Eurostat, EU SILC (2018), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdes03&lang=en.

[7] EU FUSIONS (2016). Estimates of European food waste levels.

[8] Eurostat, Obesity rate by body mass index, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_10/default/table?lang=en

riikide toitumissoovitustega ja toidukeskkond[9] ei taga, et tervislik valik on alati kõige lihtsam. Kui Euroopa toitumisharjumused oleksid kooskõlas toitumissoovitustega, väheneks toidusüsteemide keskkonnajalajälg märkimisväärselt.

Samuti on selge, et me ei saa teha muudatusi, kui me ei kaasa ülejäänud maailma. EL on maailma suurim põllumajanduslike toiduainete importija ja eksportija ning mereandide turg. Kaupade tootmisel võib olla negatiivne keskkonna- ja sotsiaalne mõju riikides, kus neid toodetakse. Seepärast peaks ELi toidusüsteemi kestlikkusnõuete tugevdamiseks tehtavate jõupingutustega kaasnema poliitika, mis aitab **tõsta standardeid kogu maailmas**, et vältida allhanketeenuste kasutamist ja mittekestlike tavade levitamist.

Kestlik toidusüsteem on oluline rohelise kokkuleppe kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamiseks, **samal ajal parandab see esmatootjate sissetulekuid** ja tugevdab ELi **konkurentsivõimet**. See strateegia toetab üleminekut, asetades põhirõhu nii inimeste kui ka toidukäitlejate uutele võimalustele.

2. TARBIJATE, TOOTJATE, KLIIMA JA KESKKONNA SEISUKOHAST TOIMIVA TOIDUTARNEAHELA ÜLESEHITAMINE

ELi eesmärk on vähendada ELi toidusüsteemi **keskkonna- ja kliimaalast jalajälge** ning tugevdada selle **vastupanuvõimet**, tagada kliimamuutustega ja elurikkuse vähenemisega silmitsi seistes toiduga kindlustatus ning **juhtida ülemaailmset üleminekut** konkurentsivõimelisele kestlikule talust-taldrikule-strateegiale ja kasutada ära **uusi võimalusi**. Selleks tuleb teha järgmist:

- tagada, et toidutarneahelal, mis hõlmab toidu tootmist, transportimist, jaotamist, turustamist ja tarbimist, oleks **neutraalne või positiivne keskkonnamõju**, mis aitaks säilitada ja taastada toidusüsteemi aluseks olevaid maismaa-, magevee- ja mereressursse; aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja kohaneda nende mõjuga; kaitsta maad, mullastikku, vett, õhku, taimede ja loomade tervist ja heaolu ning pöörata tagasi elurikkuse vähenemine;
- tagada toiduga kindlustatus, toit ja rahvatervis, veendudes, et igaühel on **juurdepääs piisavale, täisväärtuslikule ja kestlikult toodetud toidule**, mis vastab kõrgetele standarditele ohutuse ja kvaliteedi, taimetervise ning loomade tervise ja heaolu osas, võttes samal ajal arvesse toitumisvajadusi ja toidueelistusi, ning
- säilitada toidu taskukohasus, luues samal ajal tarneahelas õiglasemat majanduslikku kasumit, nii et lõppkokkuvõttes **muutub kõige kestlikumalt toodetud toit ka kõige taskukohasemaks**, edendada tarnesektori konkurentsivõimet, soodustada õiglast kaubandust, luua uusi ärivõimalusi ning tagada samal ajal ühtse turu terviklikkus ning töötervishoid ja -ohutus.

Toidusüsteemide kestlikkus on ülemaailmne teema ja toidusüsteemid peavad kohanema erinevate probleemidega toimetulekuks. ELil võib seda strateegiat rakendades olla keskne roll ülemaailmsete standardite kehtestamisel. Selles seatakse peamised eesmärgid ELi kui terviku prioriteetsetes valdkondades. Õiglase ülemineku tagamiseks on lisaks uutele poliitilistele algatustele oluline kehtivate, eelkõige loomade heaolu, pestitsiidide

[9] Toidukeskkond on füüsiline, majanduslik, poliitiline ja sotsiaalkultuuriline kontekst, milles tarbijad toidusüsteemiga tegelevad, et teha otsuseid toidu ostmise, valmistamise ja tarbimise kohta (toiduga kindlustatuse ja toitumise kõrgetasemeline eksperdirühm (2017), *Nutrition and food systems*).

kasutamist ja keskkonnakaitset käsitlevate õigusaktide täitmise tagamine. Lähenemisviisis võetakse arvesse liikmesriikide erinevaid lähtepunkte ja erinevusi olukorra parandamise võimalustes. Selles tunnistatakse ka, et üleminek toidusüsteemi kestlikkusele muudab paljude ELi piirkondade majandusstruktuuri ja piirkondade vahel kindlakskujunenud suhteid. Üleminekut toetatakse tehnilise ja finantsabiga olemasolevatest ELi vahenditest, nt ühtekuuluvusfondidest ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD). Uusi seadusandlikke algatusi toetavad komisjoni parema õigusloome vahendid. Avalike konsultatsioonide, keskkonna-, sotsiaalse ja majandusliku mõju kindlakstegemise ning VKEdele avalduva mõju ja innovatsiooni soodustamise või takistamise analüüside põhjal tehtud mõjuhinnangud aitavad teha tõhusaid poliitikavalikuid võimalikult väikeste kuludega ja kooskõlas rohelise kokkuleppe eesmärkidega. Selleks et **kiirendada ja hõlbustada kõnealust üleminekut** ning tagada, et kõik ELi turule lastavad toiduained oleksid järjest kestlikumalt toodetud, teeb komisjon enne 2023. aasta lõppu seadusandliku ettepaneku **kestliku toidusüsteemi raamistiku** kohta. Sellega edendatakse poliitikavaldkondade sidusust ELi ja riiklikul tasandil, arvestatakse kestlikkusega kõikides toiduga seotud poliitikavaldkondades ning tugevdatakse toidusüsteemide vastupanuvõimet. Pärast laiaulatuslikku konsulteerimist ja mõju hindamist töötab komisjon välja kestlike toidusüsteemide ja kestlikult toodetud toidu ühised määratlused ja üldpõhimõtted ning nõuded. Raamistikus käsitletakse ka kõigi toidusüsteemi osaliste kohustusi. Koos toiduainete kestlikkuse näitajate sertifitseerimise ja märgistamisega ning sihtotstarbeliste stiimulitega võimaldab raamistik ettevõtjatel saada kasu kestlikest tavadest ja tõsta järk-järgult kestlikkusstandardeid, nii et need muutuksid normiks kõigi ELi turule viidavate toiduainete puhul.

2.1. Kestliku toidutootmise tagamine

Kõik toidutarneahelas osalejad peavad täitma oma osa toidutarneahela kestlikkuse saavutamisel. Põllumajandustootjad, kalurid ja vesiviljelustootjad peavad kiiremini muutma oma tootmismeetodeid ja kasutama parimal viisil looduslähedasi, tehnoloogilisi, digitaalseid ja kosmosepõhiseid lahendusi, mis aitavad saavutada paremaid kliima- ja keskkonnaalaseid tulemusi, suurendada vastupanuvõimet kliimamuutustele ning vähendada ja optimeerida sisendite (nt pestitsiidid, väetised) kasutamist. Need lahendused nõuavad **inim- ja finantsinvesteeringuid**, kuid tõotavad ka suuremat tulu lisandväärtuse loomise ja kulude vähendamise teel.

Üheks **uue rohelise ärimudeli** näiteks on süsiniku sidumine põllumajandustootjate ja metsandusettevõtjate poolt. Tootmisviisid, mis suudavad vähendada atmosfääri CO_2-sisaldust, aitavad kaasa kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele ja neid tuleks põllumajanduspoliitika (ÜPP) või muude riiklike või eraalgatuste (süsinikuturg[10]) kaudu tunnustada. Kliimapakti raames tehtud ELi uue, süsinikku siduva majandamise algatusega edendatakse kõnealust uut ärimudelit, mis annab põllumajandustootjatele uue sissetulekuallika ja aitab teistel sektoritel vähendada süsinikuheidet toidutarneahelas.

[10] Kindlad sertifitseerimiseeskirjad süsiniku sidumiseks põllumajanduses ja metsanduses on esimene samm, mis võimaldab põllumajandustootjatel ja metsandusettevõtjatel saada toetust süsiniku sidumise eest. Liikmesriigid võiksid kasutada neid eeskirju süsiniku sidumisel põhinevate ÜPP toetuste loomiseks; lisaks võiksid eraettevõtjad olla huvitatud selliste sertifikaatide ostmisest kliimameetmete toetuseks, pakkudes seega põllumajandustootjatele ja metsandusettevõtjatele (lisaks ÜPP toetustele) täiendavat stiimulit süsiniku sidumiseks.

Vastavalt ringmajanduse tegevuskavale (CEAP)[11] töötab komisjon süsiniku sidumise sertifitseerimiseks välja õigusraamistiku, mis põhineb kindlal ja läbipaistval süsinikdioksiidi arvestamisel ning mille abil jälgitakse ja kontrollitakse süsiniku sidumise usaldusväärsust.

Bioressursipõhine ringmajandus on põllumajandustootjate ja nende ühistute jaoks endiselt suures osas kasutamata võimalus. Näiteks kõrgtehnoloogilised biorafineerimistehased, mis toodavad bioväetisi, proteiinsööta, bioenergiat ja biokemikaale, pakuvad võimalusi üleminekuks kliimaneutraalsele Euroopa majandusele ja uute töökohtade loomiseks esmatootmises. Põllumajandustootjad peaksid haarama kinni võimalustest vähendada kariloomade metaaniheidet, arendades **taastuvenergia** tootmist ja investeerides anaeroobsetesse kääritusseadmetesse biogaasi tootmiseks põllumajandusjäätmetest ja -jääkidest, nt sõnnikust. Põllumajandusettevõtetel on ka potentsiaali toota biogaasi muudest jäätmete ning jääkide allikatest, näiteks toiduaine- ja joogitööstusest, kanalisatsioonist, reoveest ja olmejäätmetest. Talumajad ja küünid on tihti päikesepaneelide paigaldamiseks sobivad kohad ja sellised investeeringud tuleks seada uue ÜPP strateegiakavades esikohale[12]. Komisjon võtab meetmeid, et kiirendada kõnealuste ja muude energiatõhusate lahenduste kasutuselevõttu turu põllumajandus- ja toidusektoris, kui need investeeringud tehakse puhta energia algatuste ja kavade raames kestlikul viisil ja ilma toiduga kindlustatust või elurikkust kahjustamata.

Keemiliste pestitsiidide kasutamine põllumajanduses toob endaga kaasa pinnase, vee ja õhu saastamise, elurikkuse vähenemise ning võib kahjustada sihtliikidesse mitte kuuluvaid taimi, putukaid, linde, imetajaid ja kahepaikseid. Komisjon on juba kehtestanud ühtlustatud riskinäitaja, et mõõta pestitsiididega seotud riskide vähendamisel tehtud edusamme. Sellest nähtub, et pestitsiidide kasutamisest tulenev risk on viimase viie aasta jooksul vähenenud 20 % võrra. Komisjon võtab täiendavaid meetmeid, et vähendada 2030. aastaks keemiliste pestitsiidide üldist kasutamist ja nendega seotud riski 50 % võrra ning ohtlikumate pestitsiidide[13] kasutamist 50 % võrra. Komisjon võtab alternatiividele tee sillutamiseks ja põllumajandustootjate sissetuleku säilitamiseks mitmeid meetmeid. Ta vaatab läbi pestitsiidide säästva kasutamise direktiivi, tõhustab **integreeritud taimekaitset** käsitlevaid sätteid ning edendab ohutute alternatiivsete viiside laialdasemat kasutamist saagi kaitsmiseks taimekahjurite ja -haiguste eest. Integreeritud taimekaitse julgustab kasutama alternatiivseid tõrjemeetodeid, nagu külvikord ja mehaaniline umbrohutõrje, ja on üks peamisi vahendeid keemiliste pestitsiidide kasutamise ja neist sõltuvuse vähendamisel üldiselt ning eelkõige ohtlikumate pestitsiidide kasutamise vähendamisel. Põllumajandustavad, mille korral vähendatakse pestitsiidide kasutamist ÜPP kaudu, on ülimalt tähtsad ja strateegiakavad peaksid seda üleminekut kajastama ning edendama juurdepääsu nõustamisele. Komisjon hõlbustab ka bioloogilisi toimeaineid sisaldavate pestitsiidide turulelaskmist ja tugevdab pestitsiidide keskkonnariski hindamist. Ta tegutseb selle nimel, et lühendada

---

11 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM(2020) 98 final).

12 Iga ELi liikmesriik analüüsib põhjalikult oma konkreetseid vajadusi ja koostab seejärel ÜPP strateegiakava, millega nähakse ette, kuidas ta kavatseb suunata ÜPP rahastamist mõlemast sambast nende vajaduste rahuldamiseks kooskõlas ELi üldiste eesmärkidega ja milliseid vahendeid ta kasutab, riik kehtestab ka oma konkreetsed eesmärgid.

13 Need on taimekaitsevahendid, mis sisaldavad määruse (EÜ) nr 1107/2009 II lisa punktides 3.6.2–3.6.5 ja 3.8.2 sätestatud piirkriteeriumidele vastavaid toimeaineid või mis on nimetatud kõnealuse lisa punkti 4 kriteeriumide kohaselt asendamisele kuuluvateks aineteks.

liikmesriikide poolt pestitsiididele lubade andmise menetluse pikkust. Komisjon teeb ka ettepaneku muuta pestitsiidide statistikat käsitlevat 2009. aasta määrust,[14] et täita andmelüngad ja edendada tõenditel põhinevat poliitikakujundamist.

Toitainete (eelkõige lämmastiku ja fosfori) **liigne esinemine** keskkonnas, mis tuleneb nende ülemäärasest kasutamisest ja asjaolust, et taimed ei absorbeeri tõhusalt kõiki põllumajanduses kasutatavaid toitaineid, on veel üks suur õhu-, pinnase- ja veesaaste ning kliimamõju allikas[15]. See on vähendanud elurikkust jõgedes, järvedes, märgaladel ja meredes[16]. Komisjon võtab meetmeid, et vähendada toitainete kadu vähemalt 50 %, tagades samal ajal, et mullaviljakus ei halvene. See vähendab 2030. aastaks väetiste kasutamist vähemalt 20 %. See saavutatakse asjakohaste keskkonna- ja kliimaalaste õigusaktide täieliku rakendamise ja jõustamisega, tehes koos liikmesriikidega kindlaks nende eesmärkide saavutamiseks vajaliku toitainekoormuse vähenemise, kohaldades tasakaalustatud väetamist ja toitainete kestlikku haldamist ning korraldades paremini lämmastiku ja fosfori kasutamist kogu nende elutsükli jooksul. Komisjon töötab koos liikmesriikidega välja **toitainete majandamise lõimitud kava,** mille eesmärk on tegeleda toitainete saastega selle tekkekohas ja suurendada loomakasvatussektori kestlikkust. Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd ka selleks, et laiendada täpsete väetamistehnikate ja kestlike põllumajandustavade kasutamist, eelkõige intensiivse loomakasvatuse ja orgaaniliste jäätmete taastuvväetisteks ringlussevõtu kriitilistel aladel. Seda tehakse meetmete abil, mille liikmesriigid lisavad oma ÜPP strateegiakavadesse, nt kestliku põllumajanduse toitainete kalkuleerimise rakendus[17], investeeringud, nõustamisteenused ja ELi kosmosetehnoloogiad (Copernicus, Galileo).

Põllumajandus tekitab 10,3 % ELi **kasvuhoonegaaside heitkogustest** ja peaaegu 70 % sellest on pärit loomakasvatussektorist[18]. Need koosnevad muudest kasvuhoonegaasidest kui CO_2 (metaan ja dilämmastikoksiid). Lisaks kasutatakse 68 % kogu põllumajandusmaast loomakasvatuseks[19]. Selleks et aidata vähendada loomakasvatuse keskkonna- ja kliimamõju, hoida ära importimisega kaasnevat kasvuhoonegaaside heite ülekandumist ja toetada käimasolevat üleminekut kestlikumale loomakasvatusele, hõlbustab komisjon kestlikult toodetud ja innovaatiliste söödalisandite turuleviimist. Komisjon uurib, kuidas ELi eeskirjade abil vähendada sõltuvust kriitilise tähtsusega söödatoorainetest (nt raadatud maal kasvatatud soja) ning edenda ELis kasvatatud taimseid valke ja alternatiivseid söödatooraineid, nagu putukad, meresööda varud (nt

---

14 Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1185/2009, 25. november 2009 , mis käsitleb pestitsiidide statistikat (EMPs kohaldatav tekst) *(ELT L 324, 10.12.2009, lk 1).*

15 Lämmastiku kasutamine põllumajanduses põhjustab dilämmastikoksiidi heidet atmosfääri. 2017. aastal moodustas põllumajandusest pärinev N_2O heide 43 % põllumajanduse heitkogustest ja 3,9 % kogu inimtekkelistest heitkogustest ELis (Euroopa Keskkonnaamet (2019), iga-aastane Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside inventuur 1990–2017 ja inventuuriaruanne 2019).

16 OECD (2019), Accelerating climate action: refocussing policies through a well-being lens.

17 Nagu on märgitud ettepanekus võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad, kuidas toetada liikmesriikide koostatavaid Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavaid ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavu (ÜPP strateegiakavad), ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (COM(2018) 392, 2018/0216 (COD)), järgides täielikult komisjoni teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa koostalitlusvõime raamistik. Rakendusstrateegia“, COM(2017) 134.

18 EEA (2019), *Annual European Union greenhouse gas inventory 1990-2017* ja *Inventory report 2019*. Need näitajad ei hõlma maakasutusest ja maakasutuse muutusest tulenevat CO_2 heidet.

19 161 miljonist hektarist põllumajandusmaast on 39,1 miljonit hektarit teravilja ja õliseemnete all ning 70,7 miljonit hektarit rohumaa all (EL27, Eurostat, 2019).

vetikad) ja biomajanduse kõrvalsaadused (nt kalajäätmed)[20]. Sellele lisaks vaatab komisjon läbi ELi põllumajandustoodete müügiedendusprogrammi, et tõhustada selle panust kestlikku tootmisse ja tarbimisse kooskõlas toitumise arenguga. Liha osas peaks kõnealusel läbivaatamisel keskenduma sellele, kuidas EL saaks kasutada oma müügiedendusprogrammi kõige kestlikumate ja kõige väiksema CO_2-heitega loomakasvatusmeetodite toetamiseks. Samuti hindab komisjon rangelt kõiki tootmiskohustusega seotud toetust käsitlevaid ettepanekuid strateegiakavades, võttes aluseks üldise kestlikkuse vajaduse.

Antimikroobikumide ülemäärasest ja valest kasutamisest loomade ja inimeste tervishoius tekkiva **antimikroobikumiresistentsuse** tõttu sureb ELis/EMPs igal aastal hinnanguliselt 33 000 inimest,[21] ühtlasi kaasnevad antibiootikumresistentsusega märkimisväärsed tervishoiukulud. Seepärast võtab komisjon meetmeid, et vähendada 2030. aastaks põllumajandusloomadel ja vesiviljeluses kasutamiseks ette nähtud antimikroobikumide kogumüüki ELis 50 %. Veterinaarravimeid ja ravimsööta käsitlevates uutes määrustes on selle eesmärgi saavutamiseks ja terviseühtsuse edendamiseks ette nähtud mitmesugused meetmed.

Kui **loomade heaolu** on suurem, on loomad tervemad ja toit kvaliteetsem, väheneb vajadus ravimite järele ning säilib elurikkus. On ka ilmne, et inimesed soovivad seda. Komisjon vaatab läbi loomade heaolu käsitlevad õigusaktid, sealhulgas need, mis hõlmavad loomade transporti ja tapmist, eesmärgiga viia need kooskõlla uusimate teaduslike tõenditega, laiendada nende reguleerimisala, lihtsustada nende täitmise tagamist ja tagada lõppkokkuvõttes loomade heaolu kõrgem tase. Kogu seda protsessi toetatakse ka strateegiakavadega ja uute ELi strateegiliste suunistega vesiviljeluse kohta. Komisjon kaalub ka võimalust kehtestada loomade heaolu märgistus, et kanda paremini edasi väärtust kogu toidutarneahelas.

Kliimamuutustega kaasnevad uued ohud **taimetervisele**. Kestlikkuse tagamiseks on vaja meetmeid, mille abil kaitsta taimi paremini uute taimekahjustajate ja haiguste eest, ning edendada innovatsiooni. Komisjon võtab vastu eeskirjad, et suurendada valvsust taimede impordi ja järelevalve suhtes liidu territooriumil. Kestlikkust võivad aidata suurendada uued innovatiivsed tehnoloogiad, sealhulgas biotehnoloogia ja bioressursipõhiste toodete arendamine, kui need on tarbijatele ja keskkonnale ohutud ning toovad kasu ühiskonnale tervikuna. Samuti võivad need kiirendada pestitsiididest sõltuvuse vähendamist. Vastuseks liikmesriikide taotlusele korraldab komisjon uuringu, milles uuritakse, kuidas saaks uute geenitehnoloogiate abil parandada toiduainete tarneahela kestlikkust. Kestlikud toidusüsteemid sõltuvad ka **seemnete turvalisusest ja mitmekesisusest**. Põllumajandustootjad peavad saama kasutada mitmesuguseid kliimamuutuste survele kohandunud taimesortide kvaliteetseid seemneid. Komisjon võtab meetmeid, et hõlbustada seemnesortide, sealhulgas mahepõllumajanduse jaoks mõeldud sortide registreerimist ning tagada, et traditsioonilistele ja kohalikele oludele kohandatud sordid jõuaksid lihtsamini turule.

---

[20] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kestlik biomajandus Euroopas: majanduse, ühiskonna ja keskkonna vaheliste sidemete tugevdamine“, COM(2018) 673 final.

[21] Cassini et al., (2019) „Attribuable deaths and disability-adjusted life-years caused by infections with antibiotic-resistant bacteria in the EU and the European Economic Area in 2015: a population-level modelling analysis“, *Lancet Infect Dis*. Kd.19, väljaanne 1, lk 55–56.

Mahetoidu turg üha kasvab ja **mahepõllumajandust** tuleb veelgi edendada. Sellel on positiivne mõju elurikkusele, see loob töökohti ja meelitab ligi noori põllumajandustootjaid. Tarbijad tunnistavad selle väärtust. Õigusraamistik toetab seda liiki põllumajandusele üleminekut, kuid teha tuleb veel palju ning sarnased muutused peavad toimuma ookeanides ja sisevetes. Lisaks ÜPP meetmetele, nt ökokavad, investeeringud ja nõustamisteenused, ning ühise kalanduspoliitika meetmetele esitab komisjon mahepõllumajanduse tegevuskava. See aitab liikmesriikidel stimuleerida nii mahetoodete pakkumist kui ka nõudlust. See tagab tarbijate usalduse ja suurendab nõudlust müügiedenduskampaaniate ja keskkonnahoidlike riigihangete kaudu. See lähenemisviis aitab saavutada eesmärki, mille kohaselt haritaks 2030. aastaks vähemalt 25 % ELi põllumajandusmaast mahepõllumajanduslikult, ning suurendada märkimisväärselt mahepõllumajandusliku vesiviljeluse osakaalu.

On selge, et üleminekut peab toetama ühine põllumajanduspoliitika, mis keskendub rohelisele kokkuleppele. 2018. aasta juunis komisjoni esitatud **uue ühise põllumajanduspoliitika**[22] eesmärk on aidata põllumajandustootjatel parandada oma keskkonna- ja kliimaalaseid tulemusi rohkem tulemustele suunatud mudeli, andmete ja analüüsi parema kasutamise, täiustatud kohustuslike keskkonnastandardite, uute vabatahtlike meetmete ning suurema rohelistesse ja digitaaltehnoloogiatesse ja -tavadesse tehtavatele investeeringutele keskendumise kaudu. Ühtlasi püütakse sellega tagada inimväärne sissetulek, mis võimaldab neil hoolitseda oma perekondade eest ja tulla toime igat liiki kriisidega[23]. Nõue parandada otsetoetuste tõhusust ja tulemuslikkust, kehtestades piirmäärad ja suunates toetused paremini nendele põllumajandustootjatele, kes seda kõige rohkem vajavad ja kes täidavad keskkonnahoidlikkuse eesmärki, mitte üksustele või äriühingutele, kelle omaduses põllumajandusmaa lihtsalt on, jääb tulevase ÜPP oluliseks osaks[24]. Liikmesriikide võimet seda tagada tuleb strateegiakavades hoolikalt hinnata ja jälgida kogu rakendamise jooksul. Komisjoni viimases analüüsis[25] jõutakse järeldusele, et reformil on tõepoolest potentsiaali rohelise kokkuleppe edendamiseks, kuid et ettepanekute põhisätted tuleb läbirääkimiste käigus säilitada ning välja tuleks töötada teatavad parandused ja praktilised algatused.

Uued **ökokavad** pakuvad suurt rahastamisvoogu selliste kestlike tavade edendamiseks nagu täppispõllumajandus, agroökoloogia (sh mahepõllumajandus), süsinikku siduv majandamine ja agrometsandus. Liikmesriigid ja komisjon peavad tagama, et neile eraldatakse piisavalt vahendeid, mida rakendatakse hiljem strateegiakavades. Komisjon toetab minimaalse sihtotstarbelise eelarve sisseseadmist ökokavade jaoks.

Samuti esitab komisjon igale liikmesriigile **soovitused** ÜPP üheksa erieesmärgi kohta, enne kui nad esitavad ametlikult strateegiakavade projektid. Komisjon pöörab erilist tähelepanu rohelise kokkuleppe eesmärkidele ning eesmärkidele, mis tulenevad käesolevast strateegiast ja 2030. aasta elurikkuse strateegiast. Ta palub liikmesriikidel kehtestada nende eesmärkide jaoks selged riiklikud väärtused, võttes arvesse riigi

[22] https://ec.europa.eu/commission/publications/natural-resources-and-environment

[23] 2017. aastal moodustasid ÜPP toetused, v.a investeerimistoetus, 57 % ELi põllumajandusettevõtete netosissetulekust. https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardFarmEconomyFocus/DashboardFarmEconomyFocus.html

[24] ÜPP hindamine tehakse selleks, et määrata kindlaks, kuidas sissetulekutoetus aitab kaasa põllumajanduse vastupanuvõime ja kestlikkuse parandamisele.

[25] Komisjoni talituste töödokument „ÜPP reformi ja rohelise kokkuleppe vaheliste seoste analüüs“, SWD(2020) 93.

konkreetset olukorda ja eespool nimetatud soovitusi. Nende väärtuste alusel määravad liikmesriigid oma strateegiakavades kindlaks vajalikud meetmed.

Kõrvuti põllumajanduses toimuvate muutustega tuleb kiirendada ka üleminekut **kestlikule kala- ja mereandide tootmisele**. Majandusandmed näitavad, et kui kalapüük on muutunud kestlikuks, on ka sissetulek kasvanud[26]. Komisjon suurendab jõupingutusi, et viia kalavarud kestlikule tasemele, kasutades selleks ühist kalanduspoliitikat, mille rakendamisel esineb paraku veel puudujääke (nt vähendades raiskavat tagasiheidet), tõhustades kalavarude majandamist Vahemerel koostöös kõigi rannikuäärsete riikidega ning hinnates 2022. aastal uuesti, kuidas ühine kalanduspoliitika on kliimamuutustest tulenevate riskidega hakkama saanud. Kavandatud on läbi vaadata ELi kalanduse kontrollisüsteem[27] ning tänu tõhustatud jälgimissüsteemile peaks see aitama kaasa pettusevastasele võitlusele. Digipüügisertifikaatide kohustuslik kasutamine hakkab tugevdama meetmeid, millega takistatakse ebaseaduslike kalatoodete sissetoomist ELi turule.

Kala- ja mereannikasvatus tehistingimustes jätab väiksema CO_2-jalajälje kui loomakasvatus maismaal. Lisaks sellele, et järgmisel Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohtumisel kavatsetakse avaldada kestlikule mereandide kasvatamisele märkimisväärset toetust, plaanib komisjon võtta vastu ELi suunised liikmesriikide kestliku vesiviljeluse arengukavade kohta ning edendada fondi raames asjakohaseid kulutusi. Samuti kehtestab ta sihipärase toetuse vetikatööstusele, kuna vetikatest peaks saama oluline alternatiivse valgu allikas kestliku toidusüsteemi ja ülemaailmse toiduga kindlustatuse tagamiseks.

Selleks et toetada üleminekufaasis olevaid esmatootjaid, kavatseb komisjon esitada selgemalt tarneahelate kestlikkust edendavate kollektiivsete algatuste puhul kehtivad **konkurentsieeskirjad**. Samuti aitab ta põllumajandustootjatel ja kaluritel tugevdada positsiooni tarneahelas ning saada õiglast osa kestlikust tootmisest tulenevast lisandväärtusest, edendades koostöövõimalusi põllumajandustoodete ühise turukorralduse[28] ning kalandus- ja vesiviljelustoodete ühise turukorralduse[29] raames.

---

26 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule ühise kalanduspoliitika olukorra ja 2020. aasta kalapüügivõimalusi käsitleva konsultatsiooni kohta, COM(2019) 274 final.

27 Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1224/2009, nõukogu määruseid (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 1967/2006 ja (EÜ) nr 1005/2008 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/1139 kalanduskontrolli osas, COM(2018) 368 final, 2018/0193(COD).

28 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007, ELT L 347, 20.12.2013, lk 671, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2393, millega muudetakse määruseid (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta, (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, ning (EL) nr 652/2014, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta (ELT L 350, 29.12.2017, lk 15).

29 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354 28.12.2013, lk 1).

Komisjon jälgib ebaausate kaubandustavade direktiivi[30] rakendamist liikmesriikides. Samuti teeb komisjon koostööd kaasseadusandjatega, et täiustada põllumajanduseeskirju, millega tugevdatakse põllumajandustootjate (nt geograafilise tähisega toodete tootjad), nende ühistute ja tootjaorganisatsioonide positsiooni toidutarneahelas.

2.2. Toiduga kindlustatuse tagamine

Kestlik toidusüsteem peab aitama tagada inimeste piisava ja mitmekesise varustamise ohutu, täisväärtusliku, taskukohase ja kestlikult toodetud toiduga igal ajal, sealhulgas kriisiolukorras. Sündmused, mis mõjutavad toidusüsteemide kestlikkust, ei tulene tingimata toidutarneahelast endast, vaid neid võivad vallandada poliitilised, majanduslikud, keskkonna- või tervishoiukriisid. Olgugi et praegune COVID-19 pandeemia ei ole kuidagi seotud ELi toiduohutusega, võib selline kriis seada ohtu nii toiduga kindlustatuse kui ka elatusvahendid. Kliimamuutused ja elurikkuse kadu kujutavad endast otsest ja pikaajalist ohtu toiduga kindlustatusele ja elatusvahenditele. Selle strateegia kontekstis soovib komisjon jätkata nii toiduga kindlustatuse kui ka põllumajandustootjate ja toidukäitlejate konkurentsivõime tähelepanelikku jälgimist.

Toidu väärtusahelas on palju osalejaid ja tegemist on keeruka valdkonnaga ning iga kriis mõjutab seda erinevalt. Üldiselt on toiduga varustatus olnud küll piisav, kuid praeguse pandeemiaga on kaasnenud palju probleeme, näiteks tarneahelate logistilised häired, tööjõupuudus, teatavate turgude kadumine ja muutused tarbijaharjumustes ning mõju toidusüsteemide toimimisele. Selline olukord on iseenesest enneolematu ning toidutarneahel peab saama igal aastal hakkama kasvavate ohtudega, mida põhjustavad korduvad põuad, üleujutused, metsatulekahjud, elurikkuse vähenemine ja uut liiki kahjurid. Kui toidutootjad kasutavad kestlikumaid tootmisviise, suureneb lõppkokkuvõttes nende vastupanuvõime. Käesoleva strateegia eesmärk on luua selle jaoks uus raamistik, mida täiendavad elurikkuse strateegias sätestatud meetmed.

COVID-19 pandeemia tõttu oleme ka aru saanud, kui olulised on elutähtsad töötajad, näiteks põllumajandustöötajad. Seetõttu on eriti oluline maandada toidutarneahelat mõjutavaid sotsiaalmajanduslikke tagajärgi ja tagada, et järgitaks **Euroopa sotsiaalõiguste samba** raames kehtestatud põhimõtteid, eriti kui on tegemist ebakindla töösuhtega, hooajaliste või deklareerimata töötajatega. Õiglaste, tugevate ja kestlike toidusüsteemide loomisel mängivad olulist rolli töötajate sotsiaalkaitse, töö- ja elamistingimuste ning tervise ja ohutuse kaitsega seotud kaalutlused.

Komisjon tõhustab **toidusüsteeme mõjutavatele kriisidele Euroopa ühise reageerimise** koordineerimist, et tagada toiduga kindlustatus ja toiduohutus, tugevdada rahvatervist ja leevendada kriiside sotsiaalmajanduslikku mõju ELis. Omandatud kogemuste põhjal hindab komisjon toidusüsteemi vastupidavust ning töötab välja **hädaolukorra kava, mille alusel tagada toidutarned ja toiduga kindlustatus kriisi ajal**. Põllumajandussektori kriisireservi uuendatakse, et selle kogu potentsiaali saaks põllumajandusturgude kriisi korral ettevaatavalt ära kasutada. Lisaks kriisi ajal käivitatavatele riskihindamise ja -juhtimise meetmetele nähakse kavaga ette toidukriisile reageerimise mehhanism, mida koordineerib komisjon ja millesse on kaasatud liikmesriigid. Sõltuvalt kriisi olemusest koosneb mehhanism erinevatest sektoritest (põllumajanduse, kalanduse, toiduohutuse, tööjõu, tervishoiu ja transpordi valdkonnad).

[30] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/633, mis käsitleb põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas ettevõtjatevahelistes suhetes esinevaid ebaausaid kaubandustavasid (ELT L 111, 25.4.2019, lk 59).

2.3. Toiduainete töötlemise, hulgimüügi, jaemüügi, majutus- ja toitlustusteenuste kestlikkuse edendamine

Toidutöötlejad, -käitlejad ja jaemüüjad kujundavad turgu ning mõjutavad tarbijate toitumisvalikuid toodetava toidu liigi ja toitainelise koostise, tarnijate valiku, tootmismeetodite, pakendamise, transpordi, kaubastamise ja turustamistavade kaudu. ELi toiduaine- ja joogitööstus on suurim ülemaailmne toiduainete importija ja eksportija ning osaleb seega ka ülemaailmse kaubanduse keskkonnaalase ja sotsiaalse jalajälje tekitamises. Meie toidusüsteemide kestlikkuse tugevdamine võib aidata veelgi suurendada ettevõtete ja toodete mainet, luua aktsionäride jaoks väärtust, parandada töötingimusi, meelitada ligi töötajaid ja investoreid ning anda ettevõtetele konkurentsieelise, suurendada tootlikkust ja vähendada kulusid[31].

Toidutööstus ja jaemüügisektor peaksid näitama eeskuju, suurendades tervislike ning kestlike toiduvalikute kättesaadavust ja taskukohasust, et vähendada toidusüsteemi üldist keskkonnajalajälge. Selle edendamiseks töötab komisjon välja **ELi vastutustundlike äri- ja turundustavade tegevusjuhendi** ning selle juurde kuuluva järelevalveraamistiku. Tegevusjuhend töötatakse välja koos kõigi asjaomaste sidusrühmadega.

Komisjon soovib, et toidukäitlemisettevõtted ja -organisatsioonid kohustuksid võtma konkreetsed tervislikkust ja kestlikkust tagavaid meetmed, keskendudes eelkõige järgmisele: toiduainete ümberkujundamine kooskõlas tervisliku ja kestliku toitumise suunistega; keskkonnajalajälje ja energiatarbimise vähendamine, suurendades samas energiatõhusust; turundus- ja reklaamistrateegiate kohandamine, võttes arvesse kõige haavatavamate elanikkonnarühmade vajadusi; tagamine, et toiduhinnakampaaniad ei kahjustaks inimeste arusaama toidu väärtusest. ning pakendamise vähendamine kooskõlas ringmajanduse uue tegevuskavaga. Näiteks tuleks vältida väga madala hinnaga liha reklaamivaid turunduskampaaniaid. Komisjon jälgib neid kohustusi ja kaalub seadusandlike meetmete võtmist, kui edusammud ei ole piisavad. Komisjon valmistab ette ka algatuse, mille eesmärk on parandada **äriühingu üldjuhtimise raamistikku** ja milles sisaldub toidutööstusele esitatud nõue lisada ettevõtete strateegiasse kestlikkuse põhimõte. Komisjon uurib ka võimalusi, millega hõlbustada üleminekut tervislikumale toitumisele ja edendada toodete koostise muutmist, ning kehtestab toidu **toitainelise koostise** soovitused, millega piiratakse (toitumis- või tervisealaste seisukohavõttude abil) suure rasva-, suhkru- ja soolasisaldusega toiduainete propageerimist.

Koostoimes ringmajanduse uue tegevuskava raames esitatud eesmärkide ja algatustega võtab komisjon eelkõige VKEsid silmas pidades meetmeid, et laiendada ja edendada kestlikke ning sotsiaalselt vastutustundlikke tootmismeetodeid ja **ringmajandusel põhinevaid ärimudeleid** toiduainete töötlemisel ja jaemüügil. Kui võetakse kasutusele ringmajandusel põhinev ja kestlik ELi biomajandus, pakub see näiteks toidujäätmete kasutamisega seotud ärivõimalusi.

Oluline roll toidusüsteemide kestlikkuse puhul on **toidu pakendamisel**. Komisjon vaatab läbi toiduga kokkupuutuvaid materjale käsitlevad õigusaktid, et parandada toiduohutust ja rahvatervist (ning eelkõige vähendada ohtlike kemikaalide kasutamist), toetada uuenduslikke ja kestlikke pakendilahendusi, milles kasutatakse keskkonnasõbralikke,

[31] Näiteks leiti ühenduse Champion 12.3 tellimusel tehtud uuringus toidukao ja toidujäätmete vähendamise ärimudeli kohta, et toidukao ja toidujäätmete vähendamiseks meetmeid võtvate ettevõtete investeeringutasuvus on 14:1. Hanson, C. ja P. Mitchell. 2017. The Business Case for Reducing Food Loss and Waste. Washington, DC: Champions 12.3.

korduskasutatavaid ja ringlussevõetavaid materjale, ning aidata kaasa toidujäätmete vähendamisele. Lisaks töötab komisjon ringmajanduse tegevuskava alla kuuluva kestlike toodete algatuse raames välja seadusandlikku algatust toitlustusteenuste puhul kohaldatavast korduskasutamisest, et asendada ühekordselt kasutatavad toidupakendid ja söögiriistad korduskasutatavate toodetega.

Lõpetuseks vaatab komisjon läbi **turustamisstandardid**, et näha ette kestlike põllumajandus-, kalandus- ja vesiviljelustoodete kasutuselevõtt ja tarnimine ning rõhutada kestlikkuse kriteeriumit, võttes arvesse nende standardite võimalikku mõju toidukaole ja toidu raiskamisele. Samal ajal tugevdatakse sellega **geograafilisi tähiseid** käsitlevat õigusraamistikku ja lisatakse vajaduse korral konkreetsed kestlikkuse kriteeriumid.

Selleks et suurendada piirkondlike ja kohalike toidusüsteemide vastupanuvõimet, aitab komisjon lühemate tarneahelate loomiseks vähendada sõltuvust kaugvedudest (2017. aastal veeti maanteed mööda ligikaudu 1,3 miljardit tonni esmaseid põllumajandus-, metsandus- ja kalandustooteid[32]).

2.4. Kestlikult toodetud toidu tarbimise edendamine ning tervislikule ja kestlikule toitumisele ülemineku hõlbustamine

Praegused **toidutarbimise** mudelid on nii tervise kui ka keskkonna seisukohast jätkusuutmatud. Keskmiselt tarbitakse ELis soovitatust üha rohkem energiarikast toitu, punast liha,[33] suhkruid, soola ja rasvu ning täisteravilja, puu- ja köögivilju, kaunvilju ja pähkleid ei tarbita piisavalt[34].

Ülimalt oluline on pöörata 2030. aastaks kogu ELis ülekaalulisuse ja rasvumise määr langusesse. Kui minna üle taimsemale toitumisele, st süüa vähem liha ja lihatooteid ning rohkem puu- ja köögivilju, on eluohtlike haiguste, näiteks vähktõve risk ning ka toidusüsteemi keskkonnamõju väiksem[35]. Hinnangute kohaselt põhjustas ebatervislik toitumine, peamiselt südame-veresoonkonna haigused ja vähktõbi, ELis 2017. aastal üle 950 000 surmajuhtumi (üks viiest) ja lisaks kaotati 16 miljonit tervena elatud aastat[36]. Tervisliku toitumise edendamine on osa vähktõve ennetamise meetmetest Euroopa vähktõvevastase võitluse kavas.

Selge teabe esitamine, mille alusel on tarbijal lihtsam teha tervislikumaid ja kestlikumaid toitumisvalikuid, toob kasu tarbijate tervisele ja elukvaliteedile ning vähendab ka tervisega seotud kulutusi. Selleks et **tarbijad saaksid** teha tervislikke ja kestlikke toiduvalikuid, teeb komisjon ettepaneku ühtlustatud kohustusliku toitumisalase teabe esitamise kohta pakendi esiküljel ning kaalub ettepanekut kohustuslike päritolu- või lähtetähiste laiendamise kohta teatavatele toodetele, arvestades samal ajal täielikult selle mõjuga ühtsele turule. Komisjon uurib ka võimalust viia vabatahtlike seisukohad keskkonnasäästlikkuse kohta omavahel vastavusse ning võimalust luua kestlik märgistamisraamistik, mis hõlmaks sünergias muude asjakohaste algatustega toiduainete

---

32 Põllumajandus-, metsandus- ja kalandusstatistika, 2019. aasta väljaanne, statistikaraamatud, Eurostat.

33 Punane liha hõlmab veiseliha, sealiha, lamba- ja kitseliha ning kogu töödeldud liha.

34 Willett W. et al (2019), „Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems“, *Lancet*, kd 393, lk 447–92.

35 ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon ja Maailma Terviseorganisatsioon (2019), Sustainable healthy diets – guiding principles.

36 ELi teaduskeskus: https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden.

kohta käivaid toitumisalaseid, kliima-, keskkonna- ja sotsiaalseid aspekte. Komisjon uurib ka uusi viise tarbijate teavitamiseks muude vahendite, sealhulgas digivahendite abil, et parandada toidualase teabe kättesaadavust, seda eelkõige nägemispuudega inimeste jaoks.

Selleks et parandada kestlikult toodetud toidu **kättesaadavust ja hinda** ning edendada tervislikku ja kestlikku toitumist asutustes toimuval toitlustamisel, määrab komisjon kindlaks parima viisi kestlikult toodetud toidu hangete kohustuslike miinimumkriteeriumide kehtestamiseks. See aitab linnadel, piirkondadel ja riigiasutustel varustada koole, haiglaid ja avaliku sektori asutusi kestlikult toodetud toiduga ning edendab kestlikku põllumajandussüsteeme, nt mahepõllumajandust. Komisjon näitab oma sööklate toitlustamislepingus eeskuju ja tugevdab kestlikkusstandardeid. Samuti vaatab ta üle ELi koolikava, et panustada rohkem kestlikult toodetud toidu tarbimisse ning eelkõige teeb haridusvaldkonnas paremini kuuldavaks sõnumi tervisliku toitumise, kestliku toidutootmise ja toidu raiskamise vähendamise tähtsuse kohta.

Maksusoodustustega peaks samuti kaasnema üleminek kestlikule toidusüsteemile ning see peaks julgustama tarbijaid otsustama kestliku ja tervisliku toitumise kasuks. Komisjoni ettepanek käibemaksumäärade kohta (mis on praegu nõukogus arutlusel) võimaldaks liikmesriikidel maksumäärasid sihipärasemalt kasutada, näiteks toetada mahepuuvilja ja -köögivilja tootmist. ELi maksusüsteemide eesmärk peaks olema tagada, et eri toiduainete hind kajastaks nende tootmise tegelikke kulusid, mis on seotud piiratud loodusvarade kasutamise, reostuse, kasvuhoonegaaside heite ja muude keskkonnaga seotud välismõjudega.

2.5. Toidukao ja toidujäätmete tekke vähendamine

Toidukao ja toidujäätmete tekke vastu võitlemine on kestlikkuse võti[37]. Toiduraiskamise vähendamine aitab tarbijatel ja ettevõtjatel säästa ning muidu raisku minevate ülejäävate toiduainete taaskasutamisel ja ümberjaotamisel on oluline sotsiaalne mõõde. See on seotud ka konkreetsete poliitikavaldkondadega, nt toitainete ja teiseste toorainete taaskasutamine, sööda tootmine, toiduohutus, elurikkus, biomajandus, jäätmekäitlus ja taastuvenergia.

Komisjon on võtnud kohustuse vähendada 2030. aastaks toidujäätmeid inimese kohta poole võrra nii jaemüügi kui ka tarbija tasandil (kestliku arengu eesmärk 12.3). Kasutades uut toidujäätmete mõõtmise metoodikat[38] ja liikmesriikidelt 2022. aastaks oodatavaid andmeid, kehtestab komisjon lähtealuse ning teeb ettepaneku õiguslikult siduvate **eesmärkide** kohta toidujäätmete vähendamiseks kogu ELis.

Komisjon integreerib toidukao ja jäätmetekke vältimise muudesse ELi poliitikavaldkondadesse. **Kuupäevamärgistuse** („kõlblik kuni“ ja „parim enne“ kuupäevad) vääritimõistmine ja väärkasutus viib toidu raiskamiseni. Komisjon vaatab ELi eeskirjad läbi, et võtta arvesse tarbijauuringute tulemusi. Lisaks toidujäätmete koguse kindlaksmääramisele uurib komisjon toidukadu tootmisetapis ja võimalusi selle

[37] ELi tasandil tekitavad toidujäätmed (kõik olelustsükli etapid) vähemalt 227 miljonit tonni CO_2 ekvivalenti aastas, mis oli ligikaudu 6 % ELi 2012. aasta koguheitest (EU FUSIONS (2016). *Estimates of European food waste levels*.

[38] Komisjoni 3. mai 2019. aasta delegeeritud otsus (EL) 2019/1597, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ toidujäätmete koguse ühtse mõõtmise ühise metoodika ja kvaliteedi miinimumnõuete osas (ELT L 248, 27.9.2019, lk 77).

vältimiseks. **Tegevuse koordineerimine** ELi tasandil muudab tegevuse riiklikul tasandil tõhusamaks ning ELi toidukao ja toidujäätmete platvormil[39] esitatud soovitused aitavad kõigil osalejatel edasi liikuda.

2.6. Võitlus toidupettuse vastu toidutarneahelas

Toidupettus on ohuks toidusüsteemide kestlikkusele. See eksitab tarbijaid ja takistab neil teha teadlikke valikuid. Toidupettus vähendab toiduohutust, kahjustab õiglasi kaubandustavasid, toiduturgude vastupidavust ja lõppkokkuvõttes ühtset turgu. Siinkohal on otsustava tähtsusega nulltolerantsi poliitika koos tõhusate hoiatusmeetmetega. Komisjon tõhustab võitlust toidupettuse vastu, et luua ettevõtjatele võrdsed tingimused ning tugevdada kontrolli- ja täitevasutuste volitusi. Et parandada toidupettuse alast koordineerimist, teeb ta jälgitavuse ja hoiatuse alaste ELi põhjalike andmete kasutamiseks koostööd liikmesriikide, Europoli ja muude asjaomaste asutustega. Ühtlasi pakub ta välja rangemad hoiatavad meetmed ja tõhusama impordikontrolli ning uurib võimalust tugevdada koordineerimist ja Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) uurimissuutlikkust.

3. ÜLEMINEKU VÕIMALDAMINE

3.1. Teadusuuringud, innovatsioon, tehnoloogia ja investeeringud

Teadusuuringud ja innovatsioon on peamised tegurid, mis kiirendavad üleminekut kestlikele, tervislikele ja kaasavatele toidusüsteemidele alates esmatootmisest kuni tarbimiseni. Teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat saab aidata, arendada ja katsetada lahendusi, ületada tõkkeid ja avastada uusi turuvõimalusi[40]. Programmi **„Horisont 2020“** raames valmistab komisjon 2020. aastal ette roheliste kokkulepete prioriteete käsitlevat täiendavat projektikonkurssi kogusummas ligikaudu üks miljard eurot. Programmi **„Euroopa horisont“** raames tehakse ettepanek kulutada kümme miljardit eurot teadusuuringutele ja innovatsioonile, mis hõlmavad toitu, biomajandust, loodusvarasid, põllumajandust, kalandust, vesiviljelust ja keskkonda ning digitehnoloogiat, samuti looduspõhiste lahenduste kasutamist põllumajanduslikus toidutööstuses. Üks oluline uurimisvaldkond on seotud mikrobioomiga, ookeanidest saadava toiduga, linnade toidusüsteemide arendamisega ning sellega, kuidas muuta kättesaadavamaks alternatiivsed valgud, nagu taime-, mikroobi-, mere- ja putukapõhised valgud ning lihaasendajad, ning leida allikas nende tootmiseks. **Mulla tervise ja toidu valdkonnas** on meie eesmärk töötada välja lahendused mulla tervise ja funktsioonide taastamiseks. Agroökoloogia eluslaborite teemalise spetsiaalse partnerluse kaudu laiendavad uued teadmised ja uuendused ka agroökoloogilisi lähenemisviise esmatootmises. See aitab vähendada pestitsiidide, väetiste ja antimikroobikumide kasutamist. Innovatsiooni ja teadmussiirde kiirendamiseks teeb komisjon liikmesriikidega koostööd, et tugevdada **Euroopa innovatsioonipartnerluse** „Põllumajanduse tootlikkus ja jätkusuutlikkus“ (EIP-AGRI) rolli strateegiakavades.

[39] https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fs_eu-actions_action_implementation_platform_key_recommendations.pdf

[40] Komisjoni talituste töödokument „European Research and innovation for Food and Nutrition Security“ („Euroopa teadusuuringud ja innovatsioon toidu ja toitainetega kindlustatuse nimel“), SWD 2016/319, ning komisjoni kõrgetasemelise konverentsi FOOD 2030 (2016) taustdokument „European research & innovation for food & nutrition security“ („Euroopa teadusuuringud ja innovatsioon toiduga kindlustatuse ja toitumisalase kindlustatuse jaoks“).

Lisaks investeerib **Euroopa Regionaalarengu Fond** aruka spetsialiseerumise kaudu innovatsiooni ja koostöösse toiduainete väärtusahelates.

Programmi „Euroopa horisont“ uue partnerlusega, mille eesmärk on luua inimeste, planeedi ja kliima seisukohast ohutud ja jätkusuutlikud toidusüsteemid, luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni juhtimismehhanism, millesse kaasatakse liikmesriike ja talust toidulauani ulatuvates toidusüsteemides osalejaid, et pakkuda uuenduslikke lahendusi, mis toovad kasu toitumisele, toidu kvaliteedile, kliimale, ringmajandusele ja kogukondadele.

Kõigil põllumajandustootjatel ja kõigis maapiirkondades peab olema kiire ja stabiilne internetiühendus. Maapiirkondades on see peamine vahend töökohtade, ettevõtluse ja investeeringute loomiseks ning elukvaliteedi parandamiseks sellistes valdkondades nagu tervishoid, meelelahutus ja e-valitsus. Juurdepääs **kiirele lairibaühendusele** võimaldab ka süvalaiendada täppispõllumajandust ja tehisintellekti kasutamist. Nii saab EL täielikult ära kasutada oma ülemaailmset juhtpositsiooni satelliittehnoloogia valdkonnas. Selle tulemuseks on lõppkokkuvõttes kulude vähenemine põllumajandustootjate jaoks, mullaharimise ja vee kvaliteedi parandamine, väetiste, pestitsiidide ja kasvuhoonegaaside heite vähendamine, elurikkuse parandamine ning põllumajandustootjate ja teiste inimeste jaoks tervislikuma keskkonna loomine. Komisjoni eesmärk on kiirendada kiire lairibaühenduse kasutuselevõttu maapiirkondades, et saavutada 2025. aastaks seatud täieliku juurdepääsu eesmärk.

Innovatsiooni soodustamiseks ja kestlike toidusüsteemide loomiseks on vaja **investeeringuid**. *InvestEU* fond[41] edendab ELi eelarvetagatiste kaudu investeeringuid põllumajandusliku toidutööstuse sektoris, vähendades Euroopa äriühingute tehtud investeeringute riske ning hõlbustades VKEde ning keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate[42] juurdepääsu rahastamisele. Finantssektoris võetakse 2020. aastal kasutusele ELi raamistik kestlike investeeringute hõlbustamiseks (ELi taksonoomia[43]) ja uuendatud kestliku rahastuse strateegia, et sektoris tehtaks kestlikumaid investeeringuid, sealhulgas põllumajandusse ja toidutootmise sektorisse. Et põllumajandusettevõtted muutuksid keskkonnahoidlikumaks, nende digiüleminek oleks kiirem ja nad ise oleks vastupanuvõimelisemad, tuleb ÜPP raames muuta lihtsamaks ka investeerimistoetuste andmine.

3.2. Nõustamisteenused, andmete ja teadmiste jagamine ning oskused

Selleks et kõik toidusüsteemi osalised muutuksid kestlikuks, on vaja teadmisi ja nõustamist. Kestliku majandamisega seotud valikuid tehes on objektiivseid ja kohandatud nõustamisteenuseid vaja eelkõige põllumajanduslikel esmatootjatel. Seepärast edendab komisjon **tõhusaid põllumajandusalaste teadmiste ja innovatsiooni süsteeme** (AKIS), kaasates kõik toidutarneahelas osalejad. Liikmesriigid peavad nägema oma ÜPP strateegiakavades ette rohkem toetust põllumajanduse teadmus- ja

[41] See on loodud osana InvestEU programmist, nagu on sätestatud ettepanekus võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse InvestEU programm, COM(2018) 4439, 2018/0229 (COD).

[42] Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi kohaselt on keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad üksused, milles on 250–3 000 töötajat ja mis ei ole VKEd.

[43] ELi taksonoomia on rakendusvahend, mis võimaldab kapitaliturgudel teha kindlaks investeerimisvõimalused, mis aitavad kaasa keskkonnapoliitika eesmärkide saavutamisele, ja neile reageerida.

innovatsioonisüsteemidele ning suurendama ressursse, et arendada ja säilitada asjakohaseid nõustamisteenuseid rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks.

Komisjon teeb ettepaneku võtta vastu õigusakt, et muuta põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrk **põllumajandusettevõtte kestlikkuse andmevõrguks**, mis võimaldab koguda ühtlasi andmeid strateegia „Talust taldrikule“ ja elurikkuse eesmärkide ja muude kestlikkusnäitajate kohta[44]. Võrgustikus saab võrrelda põllumajandusettevõtete tulemuslikkust piirkondlike, riiklike või valdkondlike keskmiste näitajatega. Sihtotstarbeliste nõustamisteenuste kaudu annab ta põllumajandustootjatele tagasisidet ja suuniseid ning ühendab nende kogemused Euroopa innovatsioonipartnerluse ja teadusprojektidega. See parandab osalevate põllumajandustootjate jätkusuutlikkust, sealhulgas nende sissetulekuid.

Euroopa andmestrateegia osana suurendab Euroopa ühtne **põllumajanduse andmeruum** ELi põllumajanduse konkurentsivõimelist kestlikkust tänu tootmise, maakasutuse, keskkonna ja muude andmete töötlemisele ja analüüsimisele, mis võimaldab tootmisviiside täpset ja kohandatud rakendamist põllumajandusettevõtte tasandil, samuti sektoris tehtud edusammude jälgimist ning süsinikku sidumiseva majandamise algatuse toetamist. ELi programmide **Copernicus** ja **Euroopa merevaatlus- ja andmevõrk (EMODnet)** abil saab vähendada investeerimisriske ja kohaldada lihtsamalt kestlikke tavasid kalandus- ja vesiviljelussektoris.

Komisjon tagab, et otstarbekohased lahendused aitavad **VKEdest** toidutöötlejatel ning väikestel jae- ja toitlustusteenuste osutajatel arendada uusi oskusi ja ärimudeleid, vältides samal ajal täiendavat haldus- ja kulukoormust. Ta annab jaemüüjatele, toidutöötlejatele ja toitlustusteenuste pakkujatele suunised kestlikkusega seotud parimate tavade kohta. Euroopa ettevõtlusvõrgustik pakub VKEdele kestlikkuse alaseid nõustamisteenuseid ja edendab parimate tavade levitamist. Komisjon ajakohastab ka **oskuste tegevuskava**[45], et toidutarneahelale omaks juurdepääsu piisaval hulgal ja sobiva kvalifikatsiooniga tööjõudu.

4. ÜLEMAAILMSE ÜLEMINEKU EDENDAMINE

EL toetab ülemaailmset üleminekut kestlikele põllumajandusliku toidutööstuse süsteemidele kooskõlas käesoleva strateegia ja kestliku arengu eesmärkidega. Oma välispoliitika, sealhulgas rahvusvahelise koostöö ja kaubanduspoliitika kaudu jätkab EL nii kahe- kui ka mitmepoolsetel foorumitel kestlike toidusüsteemidega tegelevate **roheliste liitude** arendamist kõigi oma kaubanduspartneritega. See hõlmab koostööd Aafrika, naaberriikide ja muude partneritega ning selles võetakse arvesse maailma eri paikade probleeme. Eduka ülemaailmse ülemineku tagamiseks julgustab EL partnereid ja loob võimalused selleks, et töötataks välja terviklikud ja integreeritud lahendused, mis toovad kasu inimestele, loodusele ja majanduskasvule.

ELi ökoloogilise ülemineku toetamiseks ja selle osana kasutatakse ELi poliitika asjakohaseid tegevussuundi, sealhulgas kaubanduspoliitikat. EL püüab tagada, et kõigis ELi kahepoolsetes kaubanduslepingutes oleks kaugeleulatuv peatükk kestlikkuse kohta.

---

[44] Võttes täielikult arvesse Euroopa koostalitlusvõime raamistikku, sealhulgas kestliku põllumajanduse toitainete kalkuleerimise rakendust, millele on osutatud ettepanekus ühise põllumajanduspoliitika kohta pärast aastat 2020.

[45] Komisjoni teatis „Koostöö inimkapitali tugevdamiseks ning töölesobivuse ja konkurentsivõime suurendamiseks“, COM(2016) 0381 (lõplik).

Sellega tagatakse kõigis kaubanduslepingutes sisalduvate kaubandust ja kestlikku arengut käsitlevate sätete täielik rakendamine ja jõustamine, oma panuse annab sellesse ka kaubanduse eest vastutav ELi täitevametnik.

ELi kaubanduspoliitika abil tuleks tõhustada koostööd kolmandate riikidega ja mõjutada neid võtma ulatuslikke kohustusi sellistes olulistes valdkondades nagu loomade heaolu, pestitsiidide kasutamine ja võitlus antimikroobikumiresistentsuse vastu. Asjakohastes rahvusvahelistes organites püüab EL edendada rahvusvahelisi standardeid ning anda hoogu kõrgetele ohutus- ja kestlikkusstandarditele vastavate põllumajanduslike toiduainete tootmisele, samuti püüab ta aidata väikepõllumajandustootjatel neid standardeid järgida ja turule jõuda. Samuti edendab EL koostööd, et leevendada toiduga kindlustamatust, tugevdades toidusüsteemide vastupanuvõimet ja vähendades toidu raiskamist.

Toidutööstusega seotud **rahvusvahelises koostöös** paneb EL rõhku teadusuuringutele ja innovatsioonile ning pöörab erilist tähelepanu järgmisele: kliimamuutustega kohanemine ja nende leevendamine; agroökoloogia; kestlik maastiku- ja maahaldus; elurikkuse säilitamine ja kestlik kasutamine; kaasavad ja õiglased väärtusahelad; toitumine ja tervislik toiduvalik; toidukriiside ennetamine ja neile reageerimine, eelkõige ebakindlates oludes ja humanitaarkriisides; vastupanuvõime ja riskivalmidus; integreeritud kahjuritõrje; taimetervise, loomade tervishoiu ja heaolu ning toiduohutuse standardid, antimikroobikumiresistentsus, samuti tema koordineeritava humanitaar- ja arenguabi kestlikkus. EL toetub käimasolevatele algatustele[46] ning integreerib kestliku arengu poliitika sidususe kõikidesse oma poliitikavaldkondadesse. Need meetmed vähendavad survet elurikkusele kogu maailmas. Looduslike ökosüsteemide parem kaitse koos jõupingutustega looduslike liikidega kauplemise ja nende tarbimise vähendamiseks aitab ennetada ja **suurendada vastupanuvõimet võimalikele tulevastele haigustele ja pandeemiatele**.

Selleks et vähendada ELi osalust **ülemaailmses raadamises ja metsade seisundi halvenemises**, esitab komisjon 2021. aastal seadusandliku ettepaneku ja muud meetmed, et vältida või minimeerida raadamise või metsade seisundi halvenemisega seotud toodete laskmist ELi turule.

EL kohaldab täisleppimatust **võitluses ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi** ning ülepüügi vastu, edendab kalavarude ja mereandide kestlikku majandamist ning tugevdab ookeanide majandamist, merealast koostööd ja rannikualade majandamist[47].

Komisjon lisab kõik eespool nimetatud prioriteedid programmitöö suunistesse koostööks kolmandate riikidega aastatel 2021–2027, võttes nõuetekohaselt arvesse valdkonnaüleseid eesmärke, nagu inimõigused, sooline võrdõiguslikkus ning rahu ja julgeolek.

---

[46] Nt algatus Development Smart Innovation through Research in Agriculture, DESIRA (Aruka innovatsiooni arendamine põllumajanduse teadusuuringute kaudu).

[47] Piirkondlike kalandusorganisatsioonide, säästva kalapüügi partnerluslepingute ning kolmandate riikidega ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ning kalanduse ja vesiviljeluse kestlike väärtusahelate valdkonnas tehtava koostöö kaudu; eriti oluline on koostöö kliimamuutustest mõjutatud riikidega.

Imporditud toit peab jätkuvalt vastama asjakohastele ELi määrustele ja standarditele ning rahvusvahelistele kohustustele. Kui hinnatakse **impordile kehtestatud jääkide piirnormi** taotlusi selliste pestitsiidide puhul, mis ei ole enam ELis heaks kiidetud, järgib komisjon küll WTO norme ja kohustusi, kuid võtab samas arvesse keskkonnaaspekte. **Antimikroobikumiresistentsuse** ülemaailmse ohuga tegelemiseks peavad ELi imporditavad loomsed saadused vastama rangetele antibiootikumide kasutamise nõuetele kooskõlas hiljuti heakskiidetud veterinaarravimite määrusega.

ELi kestlikum toidusüsteem nõuab ka meie kaubanduspartneritelt üha kestlikumaid tavasid. Selleks et edendada järkjärgulist liikumist **ohutumate taimekaitsevahendite** kasutamise suunas, soovib EL kooskõlas WTO eeskirjadega ja pärast riskihindamist vaadata läbi selliste ainete impordile kehtestatud jääkide piirnormid, mis vastavad piirkriteeriumidele[48], kuid kujutavad endast suurt ohtu inimeste tervisele. EL teeb aktiivselt koostööd kaubanduspartneritega, eelkõige arengumaadega, et toetada üleminekut pestitsiidide säästvamale kasutamisele, et vältida häireid kaubanduses ning edendada alternatiivseid taimekaitsevahendeid ja -meetodeid.

Üleilmset üleminekut kestlikele toidusüsteemidele propageerib EL **rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides**, asjaomastel **mitmepoolsetel foorumitel** ja **rahvusvahelistel üritustel**, sealhulgas ÜRO elurikkuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. kohtumisel, toitumise ja majanduskasvu tippkohtumisel ning 2021. aastal toimuval ÜRO toidusüsteemide tippkohtumisel, mille raames püütakse saavutada ambitsioonikaid poliitilisi tulemusi.

Osana oma lähenemisviisist **„Toidualase teabe esitamine tarbijatele“** ja koos kestlike toidusüsteemide õigusraamistikuga edendab EL kavasid (sealhulgas kestlikult toodetud toidu märgistamise ELi raamistikku) ning juhib mitmepoolsetel foorumitel tööd rahvusvaheliste kestlikkusstandardite ja ökoloogilise jalajälje arvutamise meetodite teemal, et edendada kestlikkusstandardite suuremat kasutuselevõttu. Samuti toetab ta eksitavat teavet käsitlevate eeskirjade täitmise tagamist.

5. JÄRELDUSED

Euroopa roheline kokkulepe on võimalus ühitada meie toidusüsteem planeedi vajadustega ning reageerida positiivselt eurooplaste püüdlustele tervisliku, õiglase ja keskkonnasõbraliku toidu järele. Käesoleva strateegia eesmärk on muuta ELi toidusüsteem ülemaailmseks kestlikkuse standardiks. Üleminek kestlikele toidusüsteemidele nõuab kollektiivset lähenemisviisi, mis hõlmab avaliku sektori asutusi kõigil valitsemistasanditel (sealhulgas linnad, maa- ja rannikukogukonnad), erasektori osalejaid kogu toiduainete väärtusahelas, valitsusväliseid organisatsioone, sotsiaalpartnereid, teadlasi ja kodanikke.

Komisjon kutsub kõiki inimesi ja sidusrühmi üles osalema laiaulatuslikus arutelus kestliku toidupoliitika kujundamise üle, sealhulgas riiklikes, piirkondlikes ja kohalikes kogukondades. Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles käesolevat strateegiat kinnitama ja selle rakendamisele kaasa aitama. Komisjon püüab viia strateegia „Talust taldrikule“ inimesteni koordineeritud viisil, et ergutada neid osalema meie toidusüsteemide ümberkujundamises.

[48] Need ained võivad mõjutada inimeste tervist ja sisaldavad aineid, mis on klassifitseeritud mutageenseteks, kantserogeenseteks, reproduktiivtoksilisteks või endokriinseid häireid põhjustavateks, nagu on sätestatud määruse (EÜ) nr 1107/2009 II lisa punktides 3.6.2-3.6.5 ja 3.8.2.

Komisjon tagab, et käesolevat strateegiat rakendatakse tihedas kooskõlas teiste rohelise kokkuleppe elementidega, milleks on eelkõige elurikkuse strateegia aastani 2030, ringmajanduse uue tegevuskava ja nullsaaste eesmärgid. Komisjon jälgib üleminekut kestlikule toidusüsteemile planeedi võimalusi silmas pidades, sealhulgas edusamme eesmärkide saavutamisel ning ELi toidusüsteemi keskkonna- ja kliimajalajälje üldisel vähendamisel. Ta kogub keskkonna-, tervise- ja majandusmõjude jälgimiseks korrapäraselt andmeid, võttes sealhulgas aluseks Maa seire, et põhjalikult hinnata kõigi käesoleva strateegia meetmete kumulatiivset mõju konkurentsivõimele, keskkonnale ja tervisele. Komisjon vaatab käesoleva strateegia läbi 2023. aasta keskel, et hinnata, kas võetud meetmed on eesmärkide saavutamiseks piisavad või on vaja täiendavaid meetmeid.